

THỊ TRƯỜNG BẢO HIỂM VIỆT NAM NĂM 2015 VÀ TRIỂN VỌNG 2016

PHÙNG NGỌC KHÁNH - Cục trưởng Cục Quản lý, Giám sát bảo hiểm (Bộ Tài chính)

Khép lại năm 2015, thị trường bảo hiểm Việt Nam đã thể hiện được vai trò, vị trí trong nền kinh tế - xã hội, góp phần ổn định kinh tế vĩ mô, bảo vệ tài chính cho các nhà đầu tư, thúc đẩy hội nhập, hợp tác kinh tế quốc tế... Năm 2016, thị trường bảo hiểm diễn biến ra sao sẽ được phân tích, cụ thể trong nội dung bài viết.

Những kết quả khả quan

Năm 2015, trong bối cảnh nền kinh tế Việt Nam có những dấu hiệu khởi sắc tích cực: GDP tăng trưởng cao, thu hút đầu tư lớn, lạm phát thấp, thị trường tài chính ổn định, thị trường bảo hiểm cũng đã duy trì được mức tăng trưởng cao, phát triển ổn định. Với những nỗ lực không ngừng của cơ quan quản lý trong việc điều chỉnh cơ chế chính sách bắt kịp những biến động của thị trường trong bối cảnh hội nhập kinh tế quốc tế ngày càng sâu rộng, cùng với việc không ngừng hoàn thiện phát triển hoạt động kinh doanh bền vững của các doanh nghiệp (DN) bảo hiểm trên thị trường, thị trường bảo hiểm đang ngày càng thể hiện được vai trò, vị trí trong nền kinh tế - xã hội, góp phần ổn định kinh tế vĩ mô, hỗ trợ cho các chính sách an sinh xã hội, bảo vệ tài chính cho các nhà đầu tư, thúc đẩy hội nhập, hợp tác kinh tế quốc tế, thực hiện các chương trình mục tiêu, nhiệm vụ cấp bách của Chính phủ.

Trong năm 2015, thị trường bảo hiểm đã đạt được một số kết quả tích cực, cụ thể là:

- Tổng doanh thu bảo hiểm là 81.636 tỷ đồng, trong đó tổng doanh thu phí bảo hiểm đạt 68.024 tỷ đồng (tăng 21,43%, mức tăng cao nhất trong giai đoạn 2011-2015), doanh thu hoạt động đầu tư đạt 13.612 tỷ đồng.

- Tổng tài sản đạt 201.132 tỷ đồng (tăng 17,2%), trong đó, các DN bảo hiểm (DNBH) phi nhân thọ là 69.473 tỷ đồng, các DNBH nhân thọ là 131.659 tỷ đồng.

- Đầu tư trở lại nền kinh tế 152.543 tỷ đồng (tăng 14%), trong đó các DNBH phi nhân thọ là 33.406 tỷ đồng; các DNBH nhân thọ là 119.137 tỷ đồng.

- Tổng dự phòng nghiệp vụ bảo hiểm đạt 115.959 tỷ đồng (tăng 21,3%), trong đó các DNBH phi nhân thọ là 15.699 tỷ đồng, các DNBH nhân thọ là 100.260 tỷ đồng.

- Tổng nguồn vốn chủ sở hữu bằng 42.388 tỷ đồng (tăng 1,59%), trong đó các DNBH phi nhân

thọ là 19.072 tỷ đồng, các DNBH nhân thọ là 23.316 tỷ đồng.

- Chi trả quyền lợi bảo hiểm là 21.160 tỷ đồng, trong đó các DNBH phi nhân thọ ước đạt 13.177 tỷ đồng, các DNBH nhân thọ ước đạt 7.983 tỷ đồng.

- Tổng số phí bảo hiểm thu xếp qua môi giới ước đạt 7.200 tỷ đồng, tăng 10,4%; tổng doanh thu hoa hồng môi giới bảo hiểm là 550 tỷ đồng, tăng 13,9% so với cùng kỳ năm 2014.

Vai trò của thị trường bảo hiểm đối với sự phát triển kinh tế - xã hội

Thị trường bảo hiểm ngày càng thể hiện được vai trò, vị trí trong nền kinh tế - xã hội, góp phần thực hiện thành công các giải pháp chủ yếu về chi đạo, điều hành thực hiện kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội theo Chiến lược phát triển kinh tế - xã hội 2011-2020, cụ thể như sau:

Thứ nhất, thực hiện chính sách ổn định kinh tế vĩ mô, kiềm chế lạm phát, củng cố các cân đối lớn của nền kinh tế và hỗ trợ tái cơ cấu nền kinh tế.

Thị trường bảo hiểm đã góp phần bổ sung nguồn vốn đầu tư dài hạn, ổn định cho nền kinh tế, góp phần củng cố cân đối lớn của nền kinh tế về đầu tư và tiết kiệm với tổng số tiền đầu tư trở lại nền kinh tế tăng trưởng bình quân 17%/năm trong giai đoạn 2011-2015.

Theo thống kê của các DNBH, khoảng 80% các công trình xây dựng cơ sở hạ tầng, công trình kinh tế lớn của Nhà nước đã được các DNBH bảo vệ về mặt tài chính trong trường hợp xảy ra sự kiện bảo

hiểm mà không cần phải sử dụng đến nguồn kinh phí hỗ trợ thiệt hại từ ngân sách nhà nước, góp phần triển khai thành công chính sách tài khóa thắt chặt, tiết kiệm chi tiêu ngân sách.

Bên cạnh đó, thị trường bảo hiểm còn góp phần vào công cuộc tái cơ cấu nền kinh tế, từ đó đổi mới mô hình tăng trưởng theo hướng nâng cao hiệu quả, khả năng cạnh tranh với việc thực hiện tái cơ cấu toàn diện các DNBH về bộ máy, tổ chức, mạng lưới kinh doanh, năng lực tài chính, sản phẩm bảo hiểm và năng lực quản trị DN theo Quyết định 1826/2012/QĐ-TTg.

Thứ hai, hỗ trợ cho các chính sách an sinh xã hội.

Cho đến hết năm 2015, thị trường bảo hiểm đã tạo lập công ăn việc làm cho trên 400.000 lao động với thu nhập ổn định, được đào tạo về tài chính, bảo hiểm. Ngoài ra, hiện nay khoảng 10 triệu người có bảo hiểm y tế, sức khỏe (6 triệu bảo hiểm nhân thọ, 4 triệu bảo hiểm phi nhân thọ); hơn 12 triệu học sinh được bảo hiểm sức khỏe, tai nạn (tỷ lệ thâm nhập bảo hiểm hơn 60%); 18 triệu lượt khách được bảo hiểm trách nhiệm hàng không (tỷ lệ thâm nhập 100%); trên 12 triệu lượt khách được bảo hiểm tai nạn đường sắt (tỷ lệ thâm nhập 100%); trên 1.620 triệu lượt khách được bảo hiểm trách nhiệm hành khách vận chuyển đường bộ (tỷ lệ thâm nhập khoảng 61%). Những người được bảo hiểm nói trên đã có thể tự thu xếp, bảo vệ về mặt tài chính và được bảo hiểm chi trả bồi thường khi không may xảy ra tai nạn, ốm đau, mà không cần tới sự hỗ trợ tài chính từ ngân sách nhà nước.

Thứ ba, bảo vệ tài chính cho các nhà đầu tư.

Cho đến nay, thị trường bảo hiểm đã và đang bảo vệ cho hầu hết tất cả các loại hình tài sản bao gồm công trình xây dựng, tài sản của mọi thành phần kinh tế từ Nhà nước, tư nhân đến đầu tư nước ngoài; mọi ngành kinh tế từ công nghiệp, nông nghiệp, dịch vụ; với đa dạng loại hình bảo hiểm từ bảo hiểm tài sản thiệt hại, bảo hiểm hàng hóa vận chuyển, bảo hiểm hàng không, bảo hiểm hàng hải cho đến bảo hiểm bảo lãnh, bảo hiểm tín dụng và rủi ro tài chính, gián

Đại diện các DN bảo hiểm trao tiền bồi thường bảo hiểm tàu cá theo Nghị định 67/2014/NĐ-CP của Chính phủ

đoạn kinh doanh, bảo hiểm nông nghiệp, bảo hiểm thủy sản...

Theo báo cáo của các DNBH, tổng giá trị kinh tế tài sản được bảo hiểm của khu vực DN thuộc mọi thành phần kinh tế lên tới gần 10 triệu tỷ đồng. Một số tài sản, công trình lớn đã và đang được bảo hiểm bao gồm vệ tinh Vinasat 1 và Vinasat 2 (hơn 1.034 triệu USD), Thủy điện Sơn La (hơn 15.066 tỷ đồng), Nhà máy lọc dầu Dung Quất (hơn 3.300 triệu USD). Có thể nói, bảo hiểm đã thể hiện vai trò là một công cụ, giải pháp tài chính hữu hiệu giúp cho các nhà đầu tư yên tâm sản xuất kinh doanh mà không cần sử dụng đến các giải pháp tín dụng và dự phòng tài chính khác.

Thứ tư, thúc đẩy hội nhập, hợp tác kinh tế quốc tế

Trong quá trình đàm phán các hiệp định thương mại song phương và đa phương của Việt Nam, bảo hiểm là một trong các điều kiện đàm phán quan trọng góp phần vào thành công của tiến trình đàm phán. Các cam kết mở cửa thị trường bảo hiểm trong các hiệp định thương mại đã góp phần thúc đẩy hàng hóa Việt Nam thâm nhập vào các thị trường lớn có mức độ bảo hộ cao như: Hoa Kỳ, Liên minh châu Âu (EU), Nhật Bản...

Bên cạnh đó, việc tham gia thị trường của các công ty bảo hiểm nước ngoài, của các nhà đầu tư chiến lược nước ngoài vào các DNBH trong nước không chỉ nâng cao năng lực tài chính, năng lực quản trị điều hành, nghiệp vụ chuyên môn bảo hiểm cho thị trường bảo hiểm, mà còn góp phần xây dựng hình ảnh môi trường đầu tư lành mạnh, thu hút các nhà đầu tư nước ngoài vào các lĩnh vực liên quan khác.

Thứ năm, thực hiện các chương trình mục tiêu, nhiệm vụ cấp bách của Chính phủ thông qua các chương trình bảo hiểm nông nghiệp, bảo hiểm thủy sản, xây dựng chương trình bảo hiểm thiên tai, bảo hiểm năng lượng nguyên tử.

Những cơ hội và thách thức

Trong bối cảnh Cộng đồng kinh tế ASEAN (AEC) sẽ được thành lập vào cuối năm 2015, các hiệp định thương mại tự do với các đối tác chiến lược của nền kinh tế thế giới như khối EU, khối các nước trong TPP chính thức được ký kết. Thị trường bảo hiểm cũng sẽ có nhiều cơ hội để phát triển như gia tăng nhu cầu đối với bảo hiểm, nhiều nhà đầu tư nước ngoài muốn đầu tư vào thị trường bảo hiểm, sự thâm nhập của phương thức quản lý mới, việc ứng dụng công nghệ hiện đại, kinh nghiệm từ các nước phát triển vào quản lý và phát triển bảo hiểm...

Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả tích cực đã đạt được trong năm qua, thị trường bảo hiểm vẫn còn một số điểm cần tiếp tục hoàn thiện để đảm bảo phù hợp với sự phát triển của thị trường. Cụ thể là:

Một là, thị trường mặc dù tăng trưởng cao, ổn định nhưng quy mô vẫn còn nhỏ so với tiềm năng. Tỷ lệ doanh thu phí bảo hiểm trên GDP hiện nay mới chỉ đạt mức 2%, thấp hơn so với mức trung bình của khối ASEAN (3,35%), châu Á (5,37%) và thế giới (6,3%).

Hai là, hệ thống pháp luật kinh doanh bảo hiểm vẫn còn chưa phù hợp với pháp luật liên quan như: Luật Đầu tư, Luật Các tổ chức tín dụng...; Luật Khám bệnh, chữa bệnh, Luật Phòng cháy, chữa cháy chưa tạo điều kiện cho các DNBH tiếp cận thông tin nhằm kiểm soát tình trạng trục lợi bảo hiểm. Một số chính sách về quản lý tài chính, thuế,

Năm 2015, tổng doanh thu bảo hiểm đạt 81.636 tỷ đồng, trong đó tổng doanh thu phí bảo hiểm đạt 68.024 tỷ đồng (tăng 21,43%, mức tăng cao nhất trong giai đoạn 2011-2015), doanh thu hoạt động đầu tư đạt 13.612 tỷ đồng.

đầu tư vẫn chưa thực sự khuyến khích DN mua bảo hiểm nhóm, bảo hiểm nhân thọ, bảo hiểm hưu trí cho người lao động; chưa có ưu đãi DNBH mở rộng kinh doanh tại các vùng sâu, vùng xa hoặc đầu tư vào các sản phẩm bảo hiểm an sinh - xã hội.

Ba là, số lượng sản phẩm bảo hiểm tuy nhiều song chưa đa dạng, đa số sản phẩm được thiết kế cố định, trọn gói, khó điều chỉnh, chia nhỏ theo nhu cầu đa dạng của bên mua bảo hiểm, kênh phân phối đại lý bảo hiểm còn thiếu chuyên nghiệp, thị trường bảo hiểm vẫn còn hiện tượng cạnh tranh không lành mạnh, thiếu hợp tác, hỗ trợ lẫn nhau trong chia sẻ thông tin phòng chống trục lợi bảo hiểm, làm giảm năng lực cạnh tranh của toàn thị trường.

Bốn là, bối cảnh hội nhập quốc tế làm gia tăng sức ép cạnh tranh giữa các DNBH trong nước với các tổ chức bảo hiểm ở nước ngoài vốn có nhiều kinh nghiệm và ưu thế vượt trội. Trong khi đó, năng lực tài chính của nhiều DNBH trong nước chưa thực sự vững mạnh, công nghệ quản trị điều hành chưa được hiện đại hoá, trình độ đội ngũ cán bộ bảo hiểm và năng lực cạnh tranh còn hạn chế.

Triển vọng thị trường bảo hiểm năm 2016

2016 được xem là năm bản lề của nhiều thay đổi cho nền kinh tế Việt Nam trước thềm hội nhập với việc hình thành AEC, các hiệp định tự do thương mại quan trọng dự kiến được chính thức ký kết, là năm một số luật có liên quan trực tiếp đến lĩnh vực kinh doanh bảo hiểm bắt đầu có hiệu lực thi hành.

Trong bối cảnh đó, thị trường bảo hiểm cũng cần nỗ lực hoàn thiện trên mọi phương diện để bắt kịp xu thế thời đại, đảm bảo phát triển bền vững phù hợp với quá trình mở cửa song vẫn đảm bảo quyền lợi của DNBH trong nước cũng như quyền lợi của bên mua bảo hiểm. Trên cơ sở đánh giá cơ hội, tiềm năng và những thách thức đặt ra trong thời gian tới, năm 2016 thị trường bảo hiểm Việt Nam sẽ tập trung vào các mục tiêu sau:

Thứ nhất, duy trì tốc độ tăng trưởng bình quân đạt mức cao và ổn định (trên 15%/năm), phần đầu tổng doanh thu thị trường đạt tỷ lệ 3-4% so với GDP vào năm 2020.

Năm 2016 thị trường bảo hiểm Việt Nam phấn đấu duy trì tốc độ tăng trưởng bình quân đạt mức cao và ổn định (trên 15%/năm), phần đầu tổng doanh thu thị trường đạt tỷ lệ 3-4% so với GDP vào năm 2020.

Thứ hai, tiếp tục hoàn thiện khung khổ pháp luật về kinh doanh bảo hiểm đáp ứng được các cam kết hội nhập, giảm bớt các thủ tục hành chính, phấn đấu đến năm 2020 sẽ tuân thủ hoàn toàn các nguyên tắc quản lý, giám sát bảo hiểm do Hiệp hội Các nhà quản lý bảo hiểm quốc tế (IAIS) ban hành. Tăng cường, đổi mới phương thức nhằm nâng cao hơn nữa hiệu quả công tác quản lý, giám sát hoạt động kinh doanh bảo hiểm.

Thứ ba, nâng cao tính an toàn hệ thống, hiệu quả hoạt động và năng lực cạnh tranh của các DN. Xây dựng, tuân thủ và có cơ chế đảm bảo thực hiện đầy đủ các chuẩn mực, nguyên tắc tiên tiến về quản trị DN.

Thứ tư, nâng cao tính chuyên nghiệp của hệ thống đại lý, phát triển các kênh phân phối mới, ứng dụng khoa học, công nghệ thông tin vào quá trình bán hàng và phân phối sản phẩm bảo hiểm.

Thứ năm, khuyến khích các sản phẩm bảo

hiểm mới mang tính đột phá, đáp ứng linh hoạt nhu cầu của người tham gia bảo hiểm. Có cơ chế khuyến khích để phát triển các sản phẩm bảo hiểm mang tính an sinh, xã hội cao, các sản phẩm bảo hiểm có phạm vi và tác động lớn tới đời sống kinh tế- xã hội.

Để nắm bắt được những tiềm năng của quá trình hội nhập kinh tế quốc tế, hoàn thành được những mục tiêu về phát triển thị trường bảo hiểm đã đề ra, cần thực hiện đồng bộ các giải pháp:

- Về phía cơ quan quản lý: Tiếp tục hoàn thiện khung khổ pháp lý đối với hoạt động kinh doanh bảo hiểm, tạo hành lang pháp lý minh bạch, vững chắc cho thị trường phát triển bình đẳng, bền vững, đảm bảo không phân biệt đối xử giữa nhà đầu tư trong và ngoài nước, triển khai xây dựng các quy định pháp lý theo đúng lộ trình đã cam kết nhằm vừa thực hiện cam kết, vừa bảo đảm cho sự an toàn của thị trường và các DN trong nước.

Cơ chế chính sách được xây dựng theo hướng giảm thiểu các thủ tục hành chính, tăng cường năng lực tài chính, hiệu quả hoạt động và năng lực cạnh tranh của các DN, thúc đẩy phát triển sản phẩm bảo hiểm mới, kênh phân phối mới, khuyến khích DN đầu tư phát triển các công nghệ hiện đại để tiếp cận rộng hơn tới mọi đối tượng khách hàng. Phương thức quản lý, giám sát sẽ được đổi mới theo hướng tăng cường đối thoại trực tiếp, nắm bắt sát sao tình hình của DN để kịp thời giải quyết khó khăn, vướng mắc của DN trong quá trình hoạt động.

Tăng cường hợp tác quốc tế để trao đổi, học hỏi kinh nghiệm quản lý, giám sát với các cơ quan quản lý giám sát các nước. Tận dụng các hỗ trợ kỹ thuật từ các tổ chức quốc tế như IAIS, Ngân hàng Thế giới, Ngân hàng Phát triển châu Á để tăng cường năng lực quản lý, giám sát của đội ngũ cán bộ quản lý, năng lực quản trị DN cho thị trường bảo hiểm.

- Về phía các DNBH: Để có thể đứng vững và phát triển trong quá trình hội nhập, các DN cần tự rà soát, điều chỉnh các quy trình kinh doanh nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động, năng lực tài chính và chất lượng phục vụ, phát triển sản phẩm theo hướng linh hoạt, đáp ứng được nhu cầu đa dạng của khách hàng. Việc phát triển chiều rộng phải được đi kèm cùng phát triển chiều sâu thông qua việc tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin trong quản trị DN, chú trọng tới chất lượng của đội ngũ đại lý và các kênh phân phối, đầu tư đào tạo phát triển nguồn nhân lực, đặc biệt là đội ngũ chuyên gia tính phí.